

تفویض و امر بین امرین در افعال انسانی بر اساس قدرت و اراده خدا و انسان

qazavy.7626@chmail.ir

سیدمحمد قاضوی / کارشناس ارشد فلسفه دین مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

پذیرش: ۹۹/۰۳/۱۴

دریافت: ۹۸/۱۱/۱۳

چکیده

روشن شدن محل نزاع بین معتزله و امامیه، در مسئله تفویض و امر بین امرین و بررسی مبانی آنها وجهه همت پژوهش پیش‌رو است. آنچه معتزله را به نظریه تفویض کشانده، چگونگی تأثیر مسائلی چون قدرت و اراده است، که باید با روش عقلی - نقلی مورد بررسی قرار گیرد. معتزله استطاعت را به دلائلی مقدم بر فعل دانسته و بدین بیان انسان را حقیقتاً فاعل می‌دانند. معتزله معتقدند نمی‌توان دو قادر بر یک فعل اجتماع کنند، در حالی که هر کدام انگیزه‌ای خلاف یکدیگر دارند. لذا قدرت خداوند را انکار کرده‌اند تا تکلیف، ثواب و عقاب معنا یابد؛ فعل قبیح از خداوند صورت نگیرد و عدالت و حکمت او حفظ شود. در معنای استطاعت، میان برخی از متکلمان امامیه اختلاف است؛ اما در نهایت همه استطاعت انسان و قدرت خداوند را پذیرفته‌اند. امامیه انسان را فاعل مباشر و خداوند را فاعل بالسبب می‌دانند. بدین معنا هر دو فاعل حقیقی نامیده می‌شوند. نسبت به افعال قبیح، انسان فاعل مستقیم و خداوند فاعل با واسطه و بالعرض است.

کلیدواژه‌ها: امامیه، معتزله، تفویض، امر بین امرین، قدرت، استطاعت، اراده.

پروژه: نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی